

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2008

Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

herrichtungen im Zusammenhang mit dem Hausaufbau in der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts, wo der zum Heiligengeist-Spital gehörende Friedhof aufgelöst wurde.

Katastralgebiet Štýřice

Vojtova-Stráše 7, Parzelle Nr. 507 (Aktion A098/2007). Neuzeit. Friedhof. Rettungsgrabung.

Der Archäologenbesuch der Fundstelle wurde durch das Abteufen zweier Suchschnitte veranlasst, die zwecks der Beurteilung der geologischen Situation und ökologischen Beeinträchtigung der betreffenden Raums mit Rücksicht auf künftige Bauaktivitäten angelegt wurden.

Einer der Suchschnitte störte zwei Gräber. Die Verstorbene waren in Holzsärge bestattet, der Schädel lag ca 0,90 m unter der heutigen Oberfläche der Parkplatzes. Die Gräber gehören zum Friedhof, der sich ursprünglich in der Umgebung der St. Wenzelskirche ausdehnte.

Katastralgebiet Trnité

Dornych-Stráše, Parzellen Nr. 560, 561, 562, 563, 575, 576, 1288, 1297 (Aktion A004/2007). Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Die archäologische Grabung wurde durch den geplanten Aufbau des Komplexes CTPark – Stärkefabrik Brno veranlasst.

Im Rahmen der Aushübe für Versorgungsnetze wurden mehrere teilweise Profile dokumentiert, die die jüngsten Abschnitte der geologischen Sequenz zeigen, die in der Vergangenheit durch den Fluss Svitava herausgebildet worden war. Aus den verfolgten Sedimenten wurde eine bescheidene Kollektion mittelalterlicher Keramik mit Spuren von Postdepositionsprozessen geborgen.

Přízova-Stráše 4–6, Parzelle Nr. 1017 (Aktion A040/2006). Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Im Jahre 2007 setzte die archäologische Rettungsgrabung auf der Baustelle des Miethauses in der Přízova-Stráše fort.

Gegenwärtig befindet sich die Grabung in Bearbeitungsphase, daher wird über ihre Ergebnisse später berichtet werden. Vorläufig kann gesagt werden, dass die Funde und Erkenntnisse die Besiedlung des gegebenen Raums bereits in der Burgwallzeit (8.–12. Jahrhundert) bestätigten. Gewonnen wurden auch ein paar Keramikfragmente des Prager Typs. Anschließend befand sich dort ab dem 13. Jahrhundert eine der Brnoer Vorstädte.

BRNO (K. Ú. BOHUNICE A STARÝ LÍSKOVEC, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Dolní rybníčky“ a „Klíný“. Novověk–2. světová válka. Bojiště. Záchranný výzkum.

V květnu až říjnu roku 2007 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v. v. i., záchranný archeologický výzkum na rozhraní katastrálních území městských částí Bohunice, Nový a Starý Lískovec při první etapě výstavby tzv. Campus Parku, komerčního areálu, navazujícího na Univerzitní kampus Masarykovy univerzity. Při této příležitosti bylo v severní polovině dosud volného

prostoru mezi ulicemi Kamenice, Akademická, Jihlavská a Netroufalky odkryto pokračování známého polykulturního sídliště (viz kap. Neolit, Eneolit a Doba bronzová).

Nejmladší lidské aktivity, jež zanechaly na dotčených plochách své stopy, spadají do závěru druhé světové války. Vedle pokračování střeleckého zákopu, zachyceného již v roce 2006 (Přichystal 2007, 461), se jedná o dva pravoúhlé zahloubené kryty a dva patrně muniční sklípky, které byly podle objevených nábojnic vybudovány v roce 1945 německými vojáky při obraně Brna před postupující Rudou armádou.

Michal Přichystal

Literatura

Přichystal, M. 2007: Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 48, 337–338, 356, 461–462.

Resumé

Brno (Kataster Bohunice, Nový und Starý Lískovec, Bez. Brno-město). „Dolní rybníčky“ und „Klíný“. Neuzeit–2. Weltkrieg. Kriegschanplatz. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. KRÁLOVO POLE A MEDLÁNKY, OKR. BRNO-MĚSTO)

Purkyňova, Hradecká ulice. Středohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou a úpravami silničních komunikací ul. Purkyňova a Hradecká na k. ú. Královo Pole a prodloužením tramvajové linky ze současné smyčky Technické muzeum k budově Chemické fakulty VUT (bývalá Meopta), včetně přípojky do vozovny na k. ú. Medlánky. Stavba probíhala na archeologické lokalitě známé již od roku 1984 (Geisler 1987). Tehdy byly totiž při stavbě výrobní haly tehdejšího n. p. Meopta-Přerov odhumusovány asi tři hektary plochy, z níž byla archeologicky prozkoumána přibližně jedna polovina (archiv ARÚ AV ČR Brno, v. v. i. NZ č. j. 1450/92). Nalezené sídlištní objekty bylo možné datovat do časně velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí a do středohradištního období, sporadicky se zde vyskytovala i keramika předvelkomoravská a pražského typu.

V souladu s poznatkem z roku 1984 byla nově zkoumaná plocha rovněž intenzivně osídlena v obou zmiňovaných obdobích. Celkem se podařilo dokumentovat 84 zahloubených objektů různého charakteru, z nichž 31 lze klást do doby středohradištní, 22 do ml. doby bronzové (viz kapitola Doba bronzová). Zbývající neobsahovaly žádný datovací materiál, nejméně čtyři z nich byly zjevně recentní. Vícenásobně lomený zákop K 584 pocházel z druhé světové války.

Nejfrekventovanější typ objektu na lokalitě představovaly vakovité až lahvovité obilní jámy hluboké kolem 2,5 m (K 507, K 509, K 513, K 516, K 517, K 528, K 541,

K 556, K 575, K 578, K 580, K 582, K 583). Kromě keramiky v nich byly nalezeny žernovy, část lidského skeletu (K 513), kompletní kostra koně (K 541) a ve dvou případech (K 558, 578) dvojice koster šelem (psů). Nejpozoruhodnější nález nepochybně představovala čtvercová zemnice (K 577). Byla vyhřívána krbem, postaveným z kamenných bloků, a čtveřice kulových jamek v rozích naznačovala konstrukci střechy. Obilní jáma K 582 s ní zřejmě vytvářela funkční celek.

Martin Geisler

Literatura

Geisler, M. 1987: Záchranný výzkum v Brně-Medlánkách (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů 1984*, 74–75.

Resumé

Brno (Kat. Královo Pole, Bez. Brno-město). Purkyňova, Hradecká Strasse. Mittlere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. TUŘANY, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Švédské valy“ (Švédské šance, Pod Tuřankou), p. č. 3521/0, 3557/0, 3558/0. Vojenský tábor. Lom na vápenec. Záchranný výzkum.

V souvislosti s rozsáhlou výstavbou brněnské průmyslové zóny – Černovická terasa – byl proveden na akci CTP B 1.1 v letech 2006–2007 záchranný archeologický výzkum na JV svahu Švédských šancí. Bylo zjištěno osídlení z pravěku, ale také z období středověku–novověku. Nejspíše do 15.–17. stol. lze datovat pozůstatky mělkých překřížených a rovnoběžných žlabů, zjištěných na Z a JZ okraji zkoumaného areálu. Není vyloučeno, že se jedná o pozůstatky konstrukcí dřevěných staveb (tribun, skladišť, stájí), které sloužily pro provizorní vojenské tábory. Některé situace naznačují využívání této polohy ještě v 19. stol., kdy zde měla vojska rakouské armády výcvikový vojenský tábor. Za císaře Františka I. v r. 1834 bylo na Tuřanské terase soustředěno údajně až 30 000 vojáků. Pro existenci tribun či skladištních boxů by svědčilo uspořádání žlábků v podobě husté mřížové sítě. Formace žlábků tvořily minimálně 3 bloky, které byly od sebe odděleny asi 5 m širokými mezerami, jež vyplňovaly drobné obdélníkové žlábkové jámy. Některé rovnoběžné žlábkové jámy byly zase ukončeny kulovými jámami nebo se pravouhle lomily. Z výplně žlábků pochází mizivé množství nálezů. Převážně se jednalo o drobné zlomky pravěké a novověké keramiky (ojediněle snad i stavební keramika, střešní tašky?). Z průzkumu plochy detektorem byly dále získány: železný čtyřhranný kovaný hřebík, zlomky drátků, měděné ozdobné kování skříňky či mošny, zlomek dalšího měděného kování a pokroucená kovová lžice. Systémy žlabů navazují na situace zjištěné výzkumem na ploše CTP B 1.2 v roce 2006. Tehdy se zřejmě podařilo prozkoumat část prozatímního tábora švédské armády z období třicetileté války, z r. 1643, kdy proběhlo první obléhání Brna Švédy.

Z r. 1860 pochází mince (krejcar), která byla nalezena v zásypu většního lomu na vápenec v S části zkoumané plochy. Lom sloužil zřejmě ke šterkařským účelům pro potřeby zemědělství a stavbu silnic.

Petr Kos

Resumé

Brno (Kat. Tuřany, Bez. Brno-město). „Pod Tuřankou“. Mittelalter–Neuzeit. Militärlager. Kalksteinbruch. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. ÚTĚCHOV, OKR. BRNO-MĚSTO)

Středověk. Ojedinělý nález. Povrchový sběr. Soukromá sbírka.

V roce 2007 prováděl amatérský badatel J. Šimo z Brna poměrně systematickou povrchovou prospekci zaniklých úvozových cest na katastru obce Útěchova. Při této příležitosti se mu mimo větší množství podkov a několika zlomků ostruh a udidel podařilo nalézt i poměrně bohatě zdobený asymetrický třmen.

Obr. 52: Brno-Útěchov. Zdobený třmen ze zaniklé úvozové cesty. Abb. 52: Brno-Útěchov. Der verzierter Steigbügel aus dem verfallenen Hohlweg.

Jedná se o artefakt o celkové délce 113 mm a váze 162 g. Závěs třmene je tvořen 69 mm dlouhým, obloukovitě prohnutým ramenem oválného průřezu. Záštita závěsu byla původně tvořena ramenem, dnes dochovaným pouze v nepatrném torzu, které bylo zhotoveno z plochého železného pásu o šíři 10 mm a zjištěné maximální síle 2 mm. Právě rameno třmene o délce 91 mm